

Hankesuunnitelma

KANSALLISEN PALVELUARKKITEHTUURIOHJELMAN TUNNISTUSRATKAISU -HANKE

3080K-000001-5-1

29.12.2014

Väestötietokeskus

29.12.2014

Väestötutkimuskeskus

29.12.2014

DOKUMENTINHALLINTA

Laatinut	Jarkko Leskinen
Tarkastanut	VRK, Hanketoimisto / Markku Tolkki
Hyväksynyt	

VERSION HALLINTA

versionro	mitä tehty	pvm/henkilö
0.1	Ensimmäinen versio: johdanto, taustat, hyödyt, tavoitteet.	29.12.2014/JL
0.2	Tulokset, mittaaminen ja vaiheistus, resurssit, työmäärät, riskit, aikataulu, rajaukset, kustannukset, organisointi, muutoshallinta, menetelmät, laadunhallinta.	30.12.2014/JL
0.3	Täydennystä	31.12.2014/JL
0.4	Muokkaamista ja virheiden korjausta	3.2.2015/JL
0.5	RACI, tuotevisio lisätty	11.2.2015/JL
0.6	Täsmennyksiä ja tarkennuksia	5.3.2015/JL
0.7	Ohjausryhmän ja tuotetukiryhmän kokoonpanoja päivitetty	12.3.2015/JL

29.12.2014

Sisällysluettelo

1 Johdanto	5
1.1 Hankkeen tausta ja liityntä strategiaan.....	5
1.2 Tunnistus – palvelu ankkeen tehtävä	6
1.3 Hankkeen hyödyt	7
2 Hankkeen tavoitteet ja laajuus.....	8
2.1 Tavoitteet.....	8
2.2 Hankkeen päävaiheet	8
2.3 Tulokset.....	10
2.4 Rajaukset.....	10
2.5 Edellytykset ja riippuvuudet	10
3 Aikataulu ja resurssitarve	10
3.1 Aikataulu ja sen hallinta	10
3.2 Tarvittavat resurssit ja osaaminen	11
4 Talous	11
4.1 Kustannusarvio ja työmäärät.....	11
4.2 Rahoitus	11
4.3 Hankintamenettelyt.....	12
5 Organisaatio ja ohjaus.....	12
5.1 Organisaatorakenne	12
5.1.1 Ohjausryhmä.....	13
5.1.2 Tuotetukiryhmä	14
5.1.3 Kokouskäytännöt ja seuranta	15
5.1.4 Muutoshallinta	17
6 Tietoturva	18
7 Menetelmät ja työkalut	18
7.1 Dokumenttien hallinta	18
7.2 Käytettävät työmenetelmät	18
8 Riskienhallinta	18
9 Laadunhallinta.....	18
10 Viestintä	20
11 Hankkeen hyväksymismenettelyt ja päättäminen	20
12 Liitteet	20

29.12.2014

HANKESUUNNITELMA

1 Johdanto

Tämä dokumentti sisältää kansallisen palveluarkkitehtuuriohjelman tunnistratkaisu hankkeen hankesuunnitelman. Osa hankesuunnitelmasta löytyy dokumentin liitteistä:

- Tunnistuspalvelu_ositus.xlsx
- Tunnistaminen_budjetti V05 10022015.xlsx
- Tunnistuspalvelu _tuotevisio.pptx
- Tunnistuspalvelu _RACI.xlsx
- KaPA hankkeet_Riskienhallintasuunnitelma_03032015.xlsx
- Tunnistuspalvelu _kehittämissuunnitelma_2014_2018.pptx
- Kustannus_hyötyanalyysi_tunnistaminen.xlsx
- Ketterän_palvelukehityksen_yhteistyömalli_04.docx
- Ketterän_palvelukehityksen_hankintaohje_04.docx
- Tunnistuspalvelu _viestintäsuunnitelma.docx

1.1 Hankkeen tausta ja liityntä strategiaan

Valtiovarainministeriö asetti 18.6.2014 Kansallisen palveluarkkitehtuuriohjelman (KaPa, VM140:00/2013) hallituksen rakennepoliittisen ohjelman (29.8.2013) tavoitteiden toteuttamiseksi. Ohjelman toimikausi on 9.6.2014 - 31.12.2017. Kansallisen palveluarkkitehtuurin ohjelmakokonaisuuteen sisältyy:

- kansallisen palveluväylän,
- kansallisen tunnistratkaisun,
- rooli- ja valtuutuspalvelun sekä
- kansalaisten, yritysten ja viranomaisten tarvitsemien palvelunäkymien kehittäminen.

Kansallisen palveluarkkitehtuurin ohjelmakokonaisuuden toteuttaminen on määrätty Väestörekisterikeskukseen 1.3.2014 perustetun kansallisen palveluarkkitehtuuriyksikön (KPA) tehtäväksi.

”Talouspoliittinen ministerivaliokunta edellytti päätöksessään 19.11.2013, että kansalaisten palvelunäkymään luodaan omien julkisen hallinnon rekisteritietojen katselumahdollisuus ja tiedon välityksen hallintapalvelu. Tässä vertailukohtina olivat kansainväliset esimerkit kansalaisten palveluista Tanskassa ja Virossa. Kansalaisten omien tietojen katselu- ja hallinnointipalvelun mahdollistamiseksi kansallisten

29.12.2014

*perustietovarantojen tiedot on liitettävä heti ensi vaiheessa palveluväylään.”
(Luonnos valtiovarainministeriön työmääräykseksi Väestörekisterikeskukselle
palvelunäkymien toteuttamisesta).*

Valtiovarainministeriön JulkICT-toiminnon yhteiset ratkaisut – yksikkö on antanut hankkeesta tietohallintolain (634/2011) 4 §: mukaisen puoltavan lausunnon 17.12.2014 pohjaten hankkeesta tehtyyn arviointikehikkoon.

1.2 Tunnistus – palvelu hankkeen tehtävä

Hankkeen tehtävänä on Väestörekisterikeskuksen osalta toteuttaa kansallinen sähköinen vahva tunnistusratkaisu sisältäen tarvittavan tunnistuspalvelun jatkokehityksen sekä tunnistuspalvelun ylläpidon ja käytön edellyttämien hallintamallien käyttöönoton.

Hankkeeseen liittyvien Kansallisen tunnistamisratkaisun synnyttämät tehtävät vuosien 2014–2017 aikana:

1. Tunnistuspalvelu tulee korvaamaan hallinnon nykyiset ratkaisut Katve-konsortion Tunnistus.fi - palvelun ja Vetuma - palvelun (tunnistamisen osalta).
2. Hanke tuottaa osana uutta tunnistuksen ohjauspalvelua ratkaisumallin Euroopan Unionin rajat ylittävien palveluiden kansalliselle PEPS:lle (Pan European Proxy Server) syksyllä 2015 tarkentuvien eIDAS-asetuksen määrätysten mukaisesti.
3. Hanke ohjaa ja koordinoi lain sähköisestä tunnistamisesta ja allekirjoituksista muutoksista aiheutuvia käytännön toimenpiteitä Väestörekisterikeskuksessa.
4. Hanke tukee Valtion ja pankkien välille sovittavia käytäntöjä liittyen pankkitunnisteiden hyödyntämiseen valtion uudessa tunnistamisen palvelussa.

Julkishallinnon tunnistamishankkeen tehtävät vuosien 2014–2017 aikana:

1. Tunnistusratkaisun tekninen toteuttaminen ja hankinnat.
2. Tunnistusratkaisun tuotteistaminen, siirtymäkarta ja tiekartta vuosille 2015-2019.
3. Suunnitella ja määritellä, millaisella mallilla julkishallinnon tunnistusratkaisuun liitetään keskitetysti vahvan tunnistamisen edellyttämät tunnistusvälineet.
4. Tuotannon ja tuotannon aikaisen ylläpidon suunnittelu.
5. Tuotantoon otto.

Hankkeessa varaudutaan esiin nousevien kansallisen vahvan sähköisen tunnistamisen mallin mukaisten tehtävien määrittelyyn ja toimeenpanoon.

Valtion jakamien tunnistusvälineiden liittäminen uuteen tunnistusratkaisuun. Valtion jakamien tunnistusvälineiden middleware-ohjelmiston kehityksen koordinointi erityisesti etäluettavuus huomioon ottaen. Suunnitella, miten palveluntarjoajille olisi mahdollisimman helppoa ottaa omissa palveluissaan käyttöön etäluettava passi tai henkilökortti edellyttäen, että etäluettavia tunnistusvälineitä päätetään jakaa kansalaisille.

29.12.2014

Kansainvälinen yhteistyö tunnistamisratkaisuissa ja töiden organisointi Viron kanssa koskien erityisesti sähköistä allekirjoitusta.

1.3 Hankkeen hyödyt

Kansallisen Palveluarkkitehtuuriohjelman yleiset vaikuttavuustavoitteet ovat:

- yksinkertaistaa ja helpottaa julkisen hallinnon asiakkaiden – kansalaisten, yritysten ja yhteisöjen – asiointia viranomaisten kanssa ja muuttaa sitä turvallisemmaksi,
- edistää julkisen hallinnon avoimuutta sekä parantaa julkisen hallinnon palvelujen laatua,
- mahdollistaa sähköisten palvelujen kustannustehokkuus niiden elinkaaren ajan,
- parantaa tietojen yhteiskäyttöä ja tietojärjestelmien yhteentoimivuutta koko julkisessa hallinnossa,
- edistää yritysten mahdollisuuksia hyödyntää julkisen hallinnon tietovarantoja ja palveluja sekä
- tukea kansantaloutta tehostamalla julkista hallintoa ja luomalla uusia liiketoimintamahdollisuuksia yksityiselle sektorille.

Näistä yleisistä vaikuttavuustavoitteista tunnistamisratkasuhankkeeseen liittyy oleellisesti sähköisen tunnistamisen ja sitä hyödyntävien sähköisten palvelujen kustannustehokkuuden mahdollistaminen ja tietojärjestelmien ja palveluiden yhteentoimivuuden parantaminen sekä yritysten ja julkisen hallinnon tietovarantojen ja palveluiden hyödyntämisen mahdollisuuksien edistäminen:

- Tunnistusratkaisun on mahdollista kytkeä kaikki kansallisen tunnistamisen mallissa käyttöön otettavat vahvan tunnistamisen välineet sekä julkishallinnon sähköisen asioinnin kannalta tarpeelliseksi todettuja ei vahvoja tunnistamisen välineitä.
- Tunnistamisratkaisu mahdollistaa julkishallinnon organisaatorajojen ylittävän palveluiden käytön kertakirjautumisella muodostaen julkishallinnon organisaatioiden välisen luottamusverkoston kattavan konseptin, jonka ympärille yhteentoimivuutta ja palveluiden käyttöä edistävä kehittämistoiminta voidaan luotettavasti sekä kustannustehokkaasti järjestää.
- mahdollistaa rajat ylittävissä palveluissa asioinnin EU:n sisällä
- Tunnistamisratkaisuun voidaan kytkeä julkisen hallinnon nykyisiä ja tulevia sähköisiä palveluita. Tästä esimerkkinä KaPa -ohjelman aikana alasajettavaa tunnistus.fi palvelua hyödyntävien asiointipalveluiden liittäminen uuteen tunnistusratkaisuun kustannustehokkuuden saavuttamiseksi.
- Tavoitteena yksinkertaistaa ja vähentää tunnistamisratkaisun asiakasorganisaatioiden tarvitsemää sopimushallintaa tuomalla tunnistusvälineet

29.12.2014

keskitetyksi yhden sopimuksen taakse ja saavuttaa näin merkittäviä kustannussäästöjä mm. käytetyssä virkatyöajassa ja tunnistusvälineiden tapahtumakustannuksissa.

2 Hankkeen tavoitteet ja laajuus

2.1 Tavoitteet

Tunnistusratkaisuhankkeen tavoitteena on vuoden 2017 loppuun mennessä kehittää ja ottaa käyttöön tietoturva-vaatimukset täyttävä, tuotteistettu ja tuotantokäytössä oleva elinkaareltaan kestävä kansallinen korkean käytettävyyden tunnistuspalvelu. Tunnistuspalvelu tulee korvaamaan nykyiset tunnistus.fi ja Vetuma –palvelut.

2.2 Hankkeen päävaiheet

Ensimmäisessä vaiheessa vuosien 2014–2015 aikana toteutetaan tunnistamisratkaisu ja se otetaan vaiheittain tuotantokäyttöön, jolloin tunnistamisratkaisua hyödyntäviä palveluita on kytkettynä ja tuotannossa. Käyttöönotto aloitetaan siirtämällä tunnistus.fi palvelua käyttävät KATVE konsortion palvelut uuteen tunnistusratkaisuun vuoden 2015 aikana. Tunnistamisratkaisun tuotteistaminen ja palvelutuotannon suunnittelu aloitetaan hyvissä ajoin ennen tunnistus.fi palvelun asiakkaiden siirtoa. Tunnistusratkaisun liittymäprosessi asiointipalveluille on tarvittavin sopimuksin valmisteltu ja mahdollistaa liittymisen tunnistusratkaisuun.

Toisessa vaiheessa vuosien 2016-2017 aikana tunnistuspalvelua kehitetään Vetuma asiakkaiden osalta. Tavoitteena on saada mahdollistettua Vetuma asiakkaiden siirtymän alkavan 2016 vuoden lopussa käyttämään tunnistuspalvelua vaiheistetusti.

Vuosien 2016-2017 aikana tunnistuspalvelu on tuotteistettu ja sen tuotantokäyttö on hallittua ja hyvin organisoitua. Palvelun saatavuus ja tietoturva on erittäin korkealla tasolla.

Kolmannessa vaiheessa v. 2017 jatketaan tunnistuspalvelun kehitystyötä ja aloitetaan Hankkeen ositus ja eteneminen

Tunnistusratkaisu kehityssuunnitelma vuosille 2014–2018 on esitetty yhtenä kuvana liitteenä olevassa dokumentissa:

- Tunnistuspalvelu_Kehittämissuunnitelma_2014_2018.pptx

29.12.2014

Ositus ja keskeiset tulokset:

Vaihe	Aikataulu	Keskeiset tulokset
Valmistelu	2014 Q4	Hankintamenettelyt suunniteltu ja sovittu. Alustava tuotevisio (POC) valmis.
Hankinnat	01.12.2014 – 15.1.2015	Scrum-tiimi kilpailutettu. Palvelumuotoilutiimi kilpailutettu. Sopimukset solmittu.
Suunnittelu	1.10.2014 – 31.12.2014	Prototyyppi (POC) toteutettu. Ensimmäiseen vaiheeseen liittyvät tunnistustavat ja niiden protokollat määritelty. SCRUM-työn edellytykset rakennettu (työvälineet, jne.)
SCRUM: suunnittelu ja toteutus: Pienin mahdollinen tuotantokelpoinen versio (MVP = Minimum Viable Product): -tunnistus proxy -tunnistautuminen	1.1.2015 – 1.12.2015	Tunnistautuminen mahdollista (HST, Tupas, mobiili). Tunnistuspalvelu rakennettu tukemaan Shibboleth 3 versiota.
Käyttöönottoon liittyvät materiaalit asiointipalveluille	1.11.2015	Sopimukset, tekninen rajapintakuvaus, palvelukuvaus
Käyttöönotto: Tunnistus.fi korvaaminen	1.12.2015	Tunnistuspalvelu on korvannut nykyisen tunnistus.fi -palvelun.
SCRUM: suunnittelu ja toteutus: Vetuma	1.1.2016 – 31.12.2017	Tunnistuspalvelun kehittäminen Vetuma asiakkaiden käyttöön.
Käyttöönotto: Vetuma	1.1.2017	Vaiheistettu käyttöönotto Vetuma asiakkaiden osalta voidaan aloittaa.
Tuotantokäytön aloittaminen	1.1.2017	Tunnistuspalvelun tuotantokäyttö alkaa
Markkinointi ja viestintä	1.9.2016 – 1.6.2017	Markkinointi (ennakko, lanseeraus ja jatkuva) ja viestintätoimenpiteet.

Hankkeen ositus pienempiin tehtäviin on kuvattu tarkemmin liitteenä olevassa taulukossa:

- Tunnistuspalvelu_ositus.xlsx

29.12.2014

2.3 Tulokset

Tunnistuspalveluhankkeen tavoitteena on vuoden 2017 loppuun mennessä kehittää ja ottaa käyttöön tietoturva-vaatimukset täyttävä, tuotteistettu ja tuotantokäytössä oleva elinkaareltaan kestävä kansallinen korkean käytettävyyden tunnistuspalvelu.

2.4 Rajaukset

Hankkeen ulkopuolelle jäävät palveluväylä, palvelunäkymien ja muiden yleisten palveluiden toteutus sekä kyseisten työryhmienn vastuulla olevat toimet. Näiden liittäminen tunnistuspalveluun tehdään yhteistyössä kunkin hankkeen kanssa. Palvelunäkymien osalta erityinen kosketusrajapinta löytyy kertakirjautumisesta, kuinka tulevaisuudessa tunnistetun käyttäjän eri palveluista koostetut "portletit" voidaan tuoda samaan näkymään.

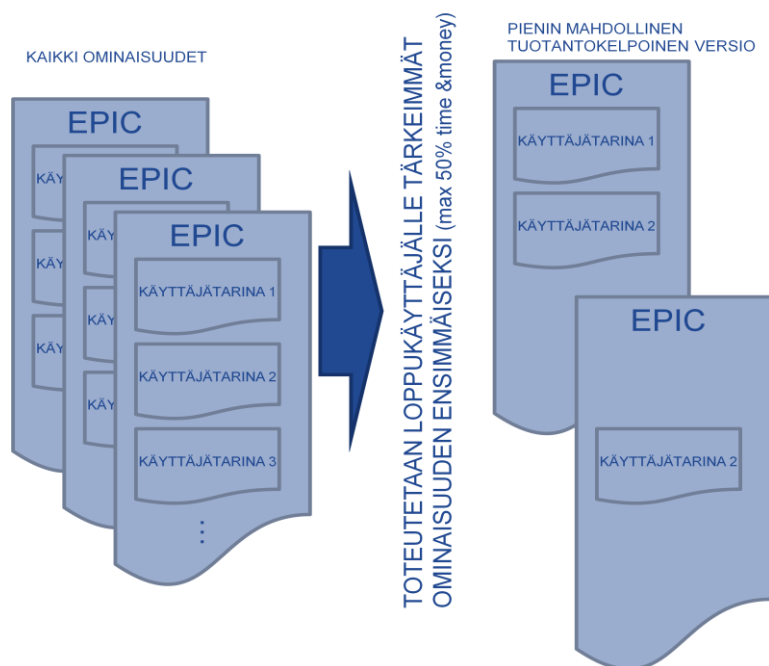
2.5 Edellytykset ja riippuvuudet

Hankkeella on riippuvuudet Palvelunäkymät-, Rooli- ja valtuus- sekä palveluväylähankkeiden osalta. Tunnistuspalvelu tarjoaa muille hankkeille tunnistettuja henkilöitä niiden palveluiden käyttöä varten. Tunnistusratkaisussa on riippuvuuksia palveluun liittyvien asiointipalveluiden osalta.

3 Aikataulu ja resurssitarve

3.1 Aikataulu ja sen hallinta

Kehitystyön aikataulun hallinta tapahtuu ketterän menetelmän sisällä, priorisoimalla tehtäviä siten, että tärkeimmät toteutetaan ensimmäisenä. Kaikki kehitystyö pilkotaan yksittäisiksi käyttäjätarinoiksi, jotka toteutetaan kehitysjakson aikana tuotantokelpoiseksi.

29.12.2014

Hankkeen kannalta kriittiset liittyvät palvelut

Tunnistuspalvelun toteutus edellyttää mm. VRK:n sisäistä hankkeiden yhteensovittamista (palveluväylä, rooli- ja valtuutus, palvelunäkymä). Aikataulun varmistamiseksi palveluarkkitehtuuriyksikkö koordinoi yhteisen aikataulun keskinäisille toteutuksille sekä perehdyttää niin KPA-yksikön kuin muu VRK:n henkilöstön (mm. tietopalvelut) tunnistuspalvelun konseptiin, toteutukseen, ketterään kehitykseen ja tarpeisiin.

Tunnistuspalvelun osalta aikatauluriskiä pyritään minimoimaan tuomalla JulkICT:een tietoon selkeästi riippuvuudet palvelun kehittämiseen sekä esittämällä lainsäädäntöön, kehitystyöhön ja resursointiin liittyviä tarpeita. Tarvittaessa tuodaan selkeästi ja ajoissa esille vaikutukset tunnistuspalvelun kehitystyön aikatauluun mikäli kriittisten liittyvien palvelujen osalta on havaittavissa aikataulusta myöhästymistä.

Sidosryhmät

Hankkeessa tarvitaan merkittävä määrä yhteistyötä erilaisten sidosryhmien kanssa (mm. Vero, Kela, TEM, VM, CSC, Valtori, tietosuojavaltuutettu, jne.). Jotta hankkeen toteutus sujuu kitkatta, tullaan hankkeessa järjestämään säännöllisiä tapaamisia ja yhteistyöskentelyä eri sidosryhmien kanssa. Tällä pyritään ennakolta sekä sitouttamaan sidosryhmät tunnistuspalvelun toteuttamiseen ja tuotevisioon, että välillisesti minimoimaan sidosryhmien muuttuvista tarpeista syntyviä aikatauluriskejä.

3.2 Tarvittavat resurssit ja osaaminen

Hankkeessa tarvittavat omat ja sidosryhmien resurssit on kuvattu liitteenä olevassa dokumentissa:

- Tunnistaminen_Budjetti V05 10022015.xlsx

Huom. osaa resursseista ei ole vielä kiinnitetty hankkeeseen joten niiden osalta hankkeeseen liittyy riskitekijöitä.

4 Talous

4.1 Kustannusarvio ja työmäärät

Hankkeen budjetti vuosille 2014–2017 on kuvattu liitteenä olevassa dokumentissa:

- Tunnistaminen_Budjetti V05 10022015.xlsx

4.2 Rahoitus

Hankkeen kustannukset rahoitetaan valtiovarainministeriön asettamasta kansallisesta palveluarkkitehtuuriohjelmasta (KaPa).

Hankkeessa tehtävien hankintojen kustannukset ja työaika kohdennetaan Kiekussa tunnistuspalvelu – hankkeelle (3080K-000001-3-1).

29.12.2014

4.3 Hankintamenettelyt

Tunnistuspalvelu hanke toteutetaan ketterän kehittämisen menetelmin hankkimalla tarvittavaa osaamista Väestörekisterikeskuksen tarpeisiin. Hankkeessa hankitaan osaamista sovelluskehitykseen, integraatioihin, ketterän kehittämisen projektin hallintaan, palvelumuotoiluun, käytettävyyden suunnitteluun ja tietoturvauditointeihin. Hankinnat tehdään hyödyntämällä Hanselin puitejärjestelyä.

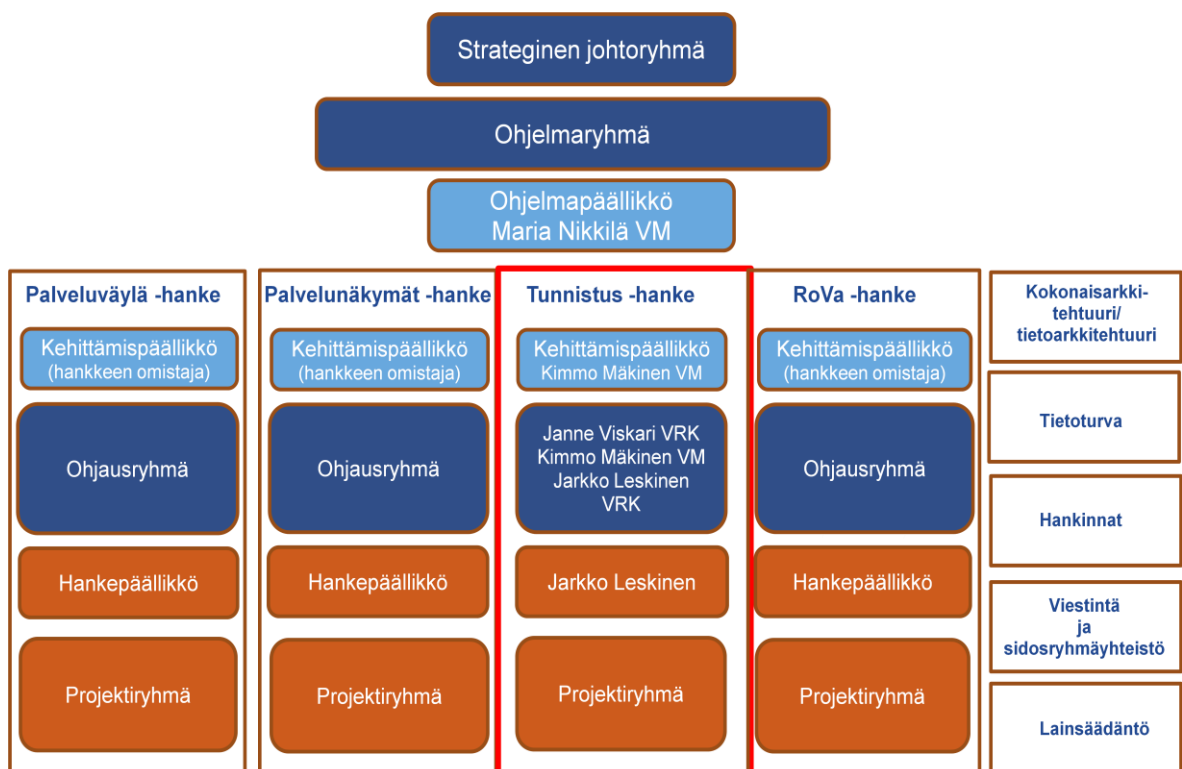
Hankkeessa esiin nousevien tarpeiden osalta hankinnat suoritetaan Hanselin puitesopimuksen kautta ja ellei ole mahdollista niin hankinta toteutetaan avoimena kilpailuna.

Hankintoihin liittyvät asiakirjat viedään Väestörekisterikeskuksen diaariin.

5 Organisaatio ja ohjaus

5.1 Organisaatiorakenne

Kansallisen palveluarkkitehtuuriohjelma (KaPa) ohjausmalli:

Hankkeen hallinnollinen omistaja on Janne Viskari (VRK). Toiminnallisen ohjauksen omistaja on Kimmo Mäkinen (VM).

Tunnistuspalvelu – hankkeen toteutuksesta vastaava organisaatiorakenne löytyy liitteestä tuotevisio.

29.12.2014

5.1.1 Ohjausryhmä

Ohjausryhmä kuljettaa toteutusta kohti strategisten tavoitteiden toteutumista ja katselmoi toimituksen käytännön toteutusta säännöllisesti.

Ohjausryhmän tehtävänä on:

- kiinnittää kansalaisen tunnistuspalvelun konsepti, missio ja visio
- valtuuttaa tuoteomistaja toimimaan päätöksentekijänä kaikessa käytännön kehitystyössä.
- hyväksyä tunnistuspalvelun hankesuunnitelmat ja niiden aikataulut ja niiden merkittävimmät muutokset
- varmistaa hankepäällikön ja tuotetukiryhmän suotuisat työskentely-olosuhteet
- toimia aktiivisena viestijänä tunnistuspalvelu hankkeesta erityisesti oman organisaationsa sisällä
- tukea ja varmistaa hankkeen suunnitelmien mukainen eteneminen
- huolehtia siitä, että valmistelutyö tehdään tiiviissä yhteistyössä julkisia palveluja tuottavien tahojen ja palvelujen loppuasiakkaiden kanssa
- käsitellä ehdotukset tunnistuspalvelun jatkokehittämisestä sekä jatkuvan ylläpidon ohjaus- ja hallintamalleista.

Ohjausryhmä

Nimi	Organisaatio	Tehtävä
Kehittämispäällikkö Kimmo Mäkinen	VM/JulkiCT	Puheenjohtaja
Projektiassistentti Tiia Jalonen	VM/JulkiCT	Sihteeri
Hankepäällikkö Jarkko Leskinen	VRK/KPA	Ohjausryhmän jäsen
Johtaja Janne Viskari	VRK	Ohjausryhmän jäsen
Tietohallintopäällikkö Ari Vähä-Erkkilä	KELA	Ohjausryhmän jäsen
Kehitysjohtaja Heikki Haukurauma	TEM	Ohjausryhmän jäsen
Palvelupäällikkö Saku Airosmaa	Verohallinto	Ohjausryhmän jäsen

29.12.2014

Projektipäällikkö Joakim Laine	Valtori	Ohjausryhmän jäsen

Valtiovarainministeriö voi päätöksellään täydentää ohjausryhmän kokoonpanoa tarvittaessa.

5.1.2 Tuotetukiryhmä

Tunnistuspalvelu hankkeessa projektiryhmänä toimii ketterän kehittämisen tuotetukiryhmä. Tuotetukiryhmä koostuu tilaajan ja sidosryhmien substanssitason osaajista. Tuotetukiryhmässä voi olla pysyviä jäseniä tai asiantuntijoita, jotka osallistuvat työskentelyyn vain jossakin kehitystyön vaiheessa (esim. järjestelmäarkkitehti, tietoturvasiantuntija, käytettävyysasiantuntija). Tuotetukiryhmä työskentelee yhdessä tuoteomistajan kanssa palvelun konkreettisessa kehittämisessä.

Tuotetukiryhmän tehtävänä on:

- osallistua tunnistuspalvelun vaatimusten määrittelyyn (käyttäjätarinat) ja tulosten testaamiseen
- tukea asiantuntemuksellaan hankepäällikköä hankkeen toteuttamiseen liittyvässä päätöksenteossa
- osallistua tulosten katselmoiteihin ketterän kehittämisen mallin mukaisesti ja tarjota niissä palautetta lopputuloksista
- toimia aktiivisena viestijänä tunnistuspalvelun toteutushankkeesta erityisesti oman organisaationsa sisällä.

Tuotetukiryhmä

Nimi	Organisaatio	Vastuu/Tehtävä
Jarkko Leskinen	VRK/KPA	Hankepäällikkö
Joonas Kankaanrinne	VRK/KPA	Tuotetukiryhmän jäsen: kokonaisarkkitehtuuri
Kimmo mäkinen	VM	Kehittämispäällikkö
N.N	VRK/KPA	Tuoteomistaja
Jari Lohvansuu	Ely -keskus	Tuotetukiryhmän jäsen

29.12.2014

Kalevi Heiliö	Vero	Tuotetukiryhmän jäsen
Manne Miettinen	CSC	Tuotetukiryhmän jäsen
Arto Tuomi	CSC	Tuotetukiryhmän jäsen
Henri Mikkonen	CSC	Tuotetukiryhmän jäsen

5.1.3 Kokouskäytännöt ja seuranta

5.1.3.1 Ohjausryhmä

Ohjausryhmä kokoontuu kuukausittain. Ohjausryhmä myös voidaan kutsua koolle tarvittaessa. Ohjausryhmän kutsuu koolle ohjausryhmän sihteeri, joka myös pitää kokouksista pöytäkirjaa.

Ohjausryhmän kokouksessa käsitellään vähintään seuraavia asioita:

- Edellisen kokouksen muistio
- Tilannekatsaus ja kehitystyön edistyminen
- Ilmenneet ongelmat, riskit ja niiden hallinta
- Tietosuoja- ja tietoturvallisuusasiat
- Toimenpidelista ja vastuut
- Muut asiat
- Seuraava kokous

29.12.2014

5.1.3.2 Tuotetukiryhmä

Tuotetukiryhmä kokoontuu työskentelemään yhdessä joustavasti tarpeen mukaan.

Kokoukset sprintin aikana

Yksittäinen sprintti sisältää tietyn määrän vakiotapahtumia. Seuraavassa on esitetty sprintin ajalle sijoittuvat tapahtumat esimerkinomaisessa kalenterimuodossa.

VIIKKO 1	MA	TI	KE	TO	PE
	Uuden sprintin suunnittelu (1h) Edellisen sprintin tulosten tuotantoon asennus	Päivän scrum (15 min)	Päivän scrum (15 min)	Päivän scrum (15 min)	Päivän scrum (15 min)
VIIKKO 2	MA	TI	KE	TO	PE
	Päivän scrum (15 min)	Päivän scrum (15 min)	Päivän scrum (15 min)	Päivän scrum (15 min) Uuden sprintin kehitysjonon katselmointi (2h)	Päivän scrum (15 min) Sprintin katselmointi (0.5h) Sprintin retrospektiivi (0.5h)

Tilaaaja-toimittaja-palaverit

Tilaaaja-toimittajapalavereja järjestetään Väestörekisterikeskuksen ja toimittajan välillä, jotta molemmat osapuolet voivat oppia menneestä ja parantaa toimintaa. Palaveri järjestetään vähintään joka toisen sprintin yhteydessä (= kerran kuukaudessa, jos sprintit seuraavat toisiaan tauotta). Palaveriin osallistuu tuoteomistaja, scrummaster ja toimittajan palvelupäällikkö sekä väestörekisterikeskuksen erikseen nimeämät mahdolliset muut resurssit (esim. ohjaajan edustaja).

Palaverissa käsitellään vähintään seuraavat asiat:

- Projektinhallinta
  - Suunnitellut vs. toteutuneet ominaisuudet.
  - Suunniteltu vs. toteutunut aikataulu ja budjetti tuoteversion ja kokonaisuuden kannalta.
  - Resursointitarpeet lyhyellä ja pitkällä aikavälillä.
  - Avoimet asiat ja niiden selvitysaikataulut.
- Tietosuoja ja tietoturvasuus

29.12.2014

- Kehittämisen ja palvelutuotannon tietosuoja- ja tietoturvallisuusasiat.
- Riskienhallinta
  - Tunnistetut vs. tunnistamatta jääneet toteutuneet riskit (analyysi, jos tunnistamaton riski toteutuu).
  - Riskien toimenpiteiden riittävyys ja suoritukset (kirjataan toimenpiteet riskin eliminoimiseksi ja riskin toteutuessa).
- Katselmoinnit ja tarkastukset
  - Virheiden lukumäärä.
  - Korjausversioiden virheiden lukumäärä.
- Sidosryhmätyö ja viestintä
  - Kytkökset Väestörekisterikeskuksen muihin hankkeisiin ja niiden tilanne.
  - Kytkökset muihin valtionhallinnon ja/tai julkisen hallinnon hankkeisiin ja niiden tilanne.
  - Viestinnälliset asiat ja viestintätarpeet.

Projektin alussa sovitaan tarkemmin tilaaja-toimittaja-palavereissa käsiteltävistä asioista ja tehdään valmis agenda ja sovitaan aikataulut palavereille. Kokousten pöytäkirjat hallitaan suoraan dokumenttienhallinnassa (Confluenceen). Kokousten sihteerinä toimii toimittajan palvelupäällikkö.

5.1.4 Muutoshallinta

Ketterän kehittämisen malli sisältää itsessään ajatuksen jatkuvasta muutoshallinnasta, jossa palvelua kehitetään pienin askelin kohti valmista palvelua. Hankkeessa ei siis tehdä erikseen muutoshallintaa vaan se sisältyy kehitystapaan.

Kehitystarpeet pyritään saamaan käyttäjäkeskeisen suunnittelun periaatteiden mukaisesti palvelun testaajilta. Jokaisen sprintin tulokset viedään aina tuotannonkaltaiseen palveluun kokeiltavaksi. Palautetta kerätään testaajien antamista palautteista, sekä epäsuorasti (tilastointi, analytiikka). Tämä palaute synnyttää muutostarpeet, jotka priorisoidaan tuoteomistajan toimesta palvelun kehitysjonoon uusiksi ominaisuuksiksi tai muutoksiksi olemassa oleviin ominaisuuksiin.

Muutoshallinta tuotevision ja sitä kautta koko palvelun tavoitteiden osalta tapahtuu ohjausryhmän toimesta. Ohjausryhmä määrittää hankkeelle tulostavoitteet, palvelun vision ja tärkeimmät ominaisuudet. Ohjausryhmä muuttaa ja/tai tarkentaa halutessaan tuotevisiota kehittämisen aikana. Ohjausryhmä hyväksyy muutokset toimittajasopimukseen (esim. henkilöiden vaihtamisen, sanktiot, tai tarpeen mukaan sopimuksen katkaiseminen).

29.12.2014

6 Tietoturva

Hankintoihin sisällytetään Valtion tietoturvaohjeen (VAHTI 3/2011) hankinnoille asettamiin tietoturvasovavaatimuksiin pohjautuen toteutetut tietoturvasovavaatimukset (sekä toteutettava tunnistuspalvelu että toimittajat joilta palveluja ostetaan).

Kehitettävän palvelun tietoturva auditoidaan säännöllisesti sprinttien aikana kolmannen osapuolen toimesta. Hanketta valmistelee väestörekisterikeskuksen palveluarkkitehtuuriyksikössä Valtorista hankittu tietoturva-asiantuntija.

Palvelun ja toimittajan tietoturva- ja tietosuojasiat käsitellään säännöllisesti tilaaja-toimittaja-palavereissa ja ohjausryhmän kokouksissa. Tietosuojasi- asioita käsitellään lisäksi yhdessä tietosuojavaltuutetun toimiston kanssa.

7 Menetelmät ja työkalut

7.1 Dokumenttien hallinta

Dokumentoinnin ja raportoinnin pääasiallinen itsepalvelun lähde on ketterissä menetelmissä käytössä oleva väestörekisterikeskuksen hankkima työhöjausjärjestelmä (Atlassian Jira) ja siellä seurattava sprinttien ja koko projektin edistyminen. Kaikki seurantaraportit ja muu dokumentointi tallennetaan tilaajan dokumenttienhallintajärjestelmään (Confluence).

Eriyisesti suojattava aineisto tallennetaan Väestörekisterikeskuksen verkkolevylle, jonne rajataan pääsy vain siihen oikeutetuille henkilöille.

7.2 Käytettävät työmenetelmät

Tunnistuspalvelua vastaavia toteutuksia on tehty jo aiemmin niin pohjoismaissa (Tanska, Norja), Baltiassa (Viro) kuin globaalisti (mm. Sveitsi, Hollanti, Kanada) ja hankkeessa hyödynnetään ko. maiden kokemuksia ja hyödynnetään niissä saatuja oppeja.

Tunnistuspalvelu toteutetaan ns. ketteränä kehityshankkeena. Ketterän kehittämisen menetelmät on kuvattu seuraavissa dokumenteissa:

- **Hankinnat:** VRK:n ketterän kehittämisen hankintaohje (Ketterän_kehittämisen_hankintaohje_04.docx)
- **Toimintamalli toimittajan kanssa:** VRK:n ketterän kehittämisen yhteistyömalli (Ketterän_kehittämisen_yhteistyömalli_04.docx)

8 Riskienhallinta

Hankkeen riskit ja niihin varautuminen on käsitelty liitteenä olevassa riskienhallintasuunnitelmassa:

- KaPA hankkeet_Riskienhallintasuunnitelma_03032015.xlsx

9 Laadunhallinta

Tunnistuspalvelun laadunhallinta tapahtuu pääasiallisesti iteratiivisen kehitystyön kautta. Se jakautuu kehitettävän palvelun ja kehitystyön laadunhallintaan. Tunnistuspalvelun

29.12.2014

tuotantokäyttö tapahtuu korkean käytettävyyden ympäristössä tietoturva huomioiden. Tunnistuspalvelun palvelutaso on korkea ja vastaa Vetuman käytettävyyttä. Tunnistuspalvelun kapasiteetti skaalautuu tarpeen mukaan automaattisesti virtuaalipalvelinympäristössä mahdollistaen korkean käytettävyyden eri kuormitus tilanteissa. Tuotantoympäristön laadunhallinta toteutusvaiheessa tuotetaan yhdessä toimittajan kanssa.

- Käyttäjätarpeet ja kehitettävät ominaisuudet vastaavat toisiaan kun kehitystyössä sovelletaan käyttäjakeskeisen kehittämisen periaatteita (katso kohta 5.1.4 Muutoshallinta).
- Kehitystiimi arvioi omia onnistumisiaan ja epäonnistumisiaan jokaisen kahden viikon sprintin jälkeen ns. retrospektiivissä ja esittää parannuksia toimintamalliin.
- Päivittäinen scrum-palaveri ("Daily scrum", kesto 15 minuuttia) on tarkoitettu vain ja ainoastaan esteiden poistamiseen päivän töiltä.
- Tiimin kehitystyön nopeutta ("Velocity") seurataan sprinteittäin jotta nähdään miten tiimi parantaa suoristustaan kehitystyön aikana. Mikäli parannusta ei tapahdu, voidaan työhön puuttua tai jopa tarvittaessa vaihtaa toimittaja.

Auditoinnit

Tunnistuspalvelun tulokset tullaan auditoimaan käytettävyyden, esteettömyyden ja tietoturvan näkökulmasta.

Vaihe	Auditointi	Tekijä
Sprinttien ajan	Tietoturva	Valtorin kautta hankittu tietoturva-asiantuntija osana scrumtiimiä.
Pienin mahdollinen tuotantokelpoinen versio (tunnistus.fi)	Käytettävyys	Kolmas osapuoli (alan yritys, kuitenkin eri yritys kuin se mistä asiantuntijaresurssit on hankittu hankkeen käyttöön)
Pienin mahdollinen tuotantokelpoinen versio (tunnistus.fi)	Esteettömyys	Kolmas osapuoli (mahdollisesti Näkövammaisten keskusliiton Annanpura-yritys)
Pienin mahdollinen tuotantokelpoinen versio (tunnistus.fi)	Tietoturva	Valtori / hankittu tietoturvayritys
Tuotantoversio (Vetuma)	Tietoturva	Valtori / hankittu tietoturvayritys
Tuotantoversio (Vetuma)	Käytettävyys	Kolmas osapuoli (alan yritys, kuitenkin eri yritys kuin se mistä asiantuntijaresurssit on hankittu hankkeen käyttöön. Mahdollisuuksien mukaan hyödynnetään palvelunäkymien

29.12.2014

		osaajia)
Tuotantoversio (Vetuma)	Esteettömyys	Kolmas osapuoli (mahdollisesti Näkövammaisten keskusliiton Annanpura-yritys). Tavoitteena on hakea ”Esteettömyys huomioitu” merkintä näkövammaisten keskusliitolta palvelunäkymien tuotantoversiolle. Auditoinnissa tunnistetaan palvelun tärkeimmät käyttötapaukset ja auditoidaan niiden esteettömyys.

10 Viestintä

Tunnistuspalvelu – hankkeen viestintä on kuvattu erillisessä viestintäsuunnitelmassa:

- Tunnistuspalvelu_viestintäsuunnitelma.docx

11 Hankkeen hyväksymismenettely ja päättäminen

Ketterän menetelmän mukaisesti valmistuvia ominaisuuksia hyväksytään valmiiksi sprinteittäin, eikä varsinaista lopputuloksen erillistä hyväksyntää siten ole olemassa kehitysympäristössä. Ketterän kehittämisen periaatteiden mukaan kehitysversio on aina toimiva kokonaisuus sprintin päätyttyä. Kehittämisen aikana auditoidaan tietoturva, käytettävyyttä sekä suoritetaan kuormitustestauksia osana sprinttejä.

Tuotantoversioiden osalta toteutetaan auditoinnit (käytettävyys, esteettömyys, kuormitustestaus ja tietoturva) ennen palvelun viemistä tuotantoon. Ohjausryhmä hyväksyy palvelun julkaisemisen ja määrittää julkaisun ajankohdan.

Palvelun kehityksen aikana toimittaja tuottaa kaiken avoimen lähdekoodin ja muun aineiston suoraan Väestöketerikeskuksen käyttöön ottamalla välineillä (esim. GitHub ja Confluence). Lähdekoodi on avointa joka julkaistaan ohjausryhmän päätöksestä.

Hankkeen lopussa tuotetaan hankkeesta loppuraportti, jonka hyväksyy ohjausryhmä.

12 Liitteet

- Tunnistuspalvelu_ositus.xlsx
- Tunnistaminen_budjetti V05 10022015.xlsx
- Tunnistuspalvelu_tuotevisio.pptx
- Tunnistuspalvelu_RACI.xlsx
- KaPA hankkeet_Riskienhallintasuunnitelma_03032015.xlsx

29.12.2014

- Tunnistuspalvelu _kehittämissuunnitelma_2014_2018.pptx
- Kustannus_hyötyanalyysi_tunnistaminen.xlsx
- Ketterän_palvelukehityksen_yhteistyömalli_04.docx
- Ketterän_palvelukehityksen_hankintaohje_04.docx
- Tunnistuspalvelu _viestintäsuunnitelma.docx